

Lo Camp de Tarragona

PERIÓDICH (ATALANISTA)

Any 2.—Núm. 53.—Diumenge 4 de Agost de 1901.

LO QUE VOLÉM

«Volem la llengua catalana ab caràcter oficial y que sian catalans tots los que desempenyin càrrechs públichs: volém Corts catalanas, no sols per estatuir nostre dret y lleys sino tot quant se refereixi á la organització interior de nostra terra: volém que catalans sian los jueges y magistrats, y que dintre de Catalunya's fallin en última instància els plebs y assas: volém ser àrbitres de nostra administració, fixant ab entera llibertat las contribucions y impostos, y volém, en fi, la facultat de poder contribuir á la formació del exèrcit nyol per medi de voluntaris ó diners, suprimint en absolut las quintas y llevas en massa y estableint que la reserva regional forosa presti servei tan sols dintre Catalunya.» (Del manifest de la Unió Catalanista de 16 de Mars de 1897).

Cap d'any

L'embrandida ha sigut forta y penillosa, mes n'hem sortit satisfets y gojosos. No'n ho pensavam pas que al cap d'un any no més de predicar les nostres doctrinas, haguessin arrelat y crescut ab tanta usanà, escampant la seva ombra benefactora per tots los indrets de la Comarca y unint ab estreta germanor tants cors entusiastas de las tradicions y de la llibertat de Catalunya.... Y és que la nostra Terra, assecada pels vents de Ponent, l'anorava ja la sanitosa pluja dels ideals catalanistas, que han de tornarli, á no trigat gayre, aquella fecunditat y aquella plètora de vida que la feren un temps gran, lliure y respectada de tothom.

Créyam que la tasca què voluntàriament nos imposarem era tan sols d'abnegació y de sacrifici, sense intermedias satisfacciós, sense propers resultats, sense ventatjas positivas de moment, y estavam fermament convencuts de que havíam de treballar molts anys pera que la nostra vèu fos escoltada y atesa per la multitut infestada de l'ambient d'extrangeria que aquí's respira. Ab franquesa ho declarém, no'n hauria faltat ni brahò ni constància; però avuy, al girar la vista enrera y contemplar lo camí guanyat en un any, nos sentim verament orgullosos y animats com may pera continuar fent già cap á la cosecha de les seccions, apartantse cada dia nostra Terra.

La virtutat dels principis que defensèm, qu'encarnan la veritable llibertat y la veritable democracia, no buscantlas en sistemes y teories nilluhernadoras sinó en fets positius de la vida real, ha despertat al nostre poble de l'ensopiment en que vivia y li ha fet veure que únicament seguit lo criteri particularista del Catalanisme, pot arribar á gaudir los fruys de sa redempcio.

Si volém viure en un Estat poderós, no per la seva forsa material sinó per la seva civilisació y cultura, és necessari que comensem reorganisant la familia, retornantli las reglas de dret que regulaven llurs relacions y interessos; és indispensable que reviscolém al municipi, allunyantlo de tot lo que fassí olor de partits polítics y donantli las atribucions que li són propias pera satisfier las necessitats de la convivencia local; és imprescindible que restablism amb organismes adecuats y caracteristichs la comarca natural y la regió, sense aturarnos fins á la nacionalitat, pero aixecar enfrot de l'Estat sempre absorbent y despòtic, las entitats que han d'esser la més ferma garantia de tots los drets, lo mateix individuals que collectius.

Aquest ha sigut, és y serà'l nostre programa, y per això avuy qu'hem conseguit revifar l'esperit català en aquesta encontrada, no hem de parar un moment fins que quedin totalment complertas las nostres aspiracions franca y obertament autonomistas.

No som dels que creuhen que las veritables revolucions puguen venir de las esferas enlayradas y cap confiansa tenim en concesions amplias ó migradas, porque aixís com los pobles evolucionan sempre envers la llibertat, lo poder, de qualsevolga classe que sia, tendeix sempre á la tirania y al despoticisme. Las revolucions dels que manan ó dels que volen dirigir los destins d'un poble, no han portat ni portaran mai un canvi total de règim:

variarà si's vol la forma, però quedarán subsistents los mateixos vics de l'organizació que s'ha pretengut enderrocar. L'història ns ho ensenyab en nombrables y eloquents exemples.

Per això tampoch som partidaris de l'evolució ó de l'oportunitisme quan se tracta de l'implantació d'un règim totalment contrari al que governa un pais en un determinat moment històric. Es precis no confondre's termes: que l'evolució de las ideas se

verifica en los individus y en los pobles, és una veritat indubitable; mes, que quan uns y altres han evolucionat y tenen conciencia plena de lo que volen, hagin d'esperar que'ss goberns que no s'han adonat ó han contrariat llurs aspiracions, evolucionin també, retardant la felicitat que'l poble anyora conseguir y que li portaran las novas idees, no ho podèm admetre per antinatural y antisocial. Quan arriba aquest cas, ó'l govern dóna satisfacció total y completa á las necessitats del poble, ó'l poble per si mateix implantar el règim que més adequat crèu pera la seva governació, debent advertir que si succeix lo primer, no's dèu may al bon humor d'un Rey ó dels seus ministres, que's dèu á la forsa de las circumstancies que obran sempre com a imposició més ó menys manifesta, més ó menys violenta.

Quina és donchs, la nostra feyna?.... Fer poble, és á dir, reconstituir la familia, revifar lo municipi, restaurar la comarca y totas las entitats naturals fins á la nacionalitat, imprimint en totes ellas lo geni práctic de la rassa catalana, que una v gada conseguit això, no ho duptem, ella sola vindrà la resurrecció de Catalunya.

Hem passat un any y tal volta netindrèm de passar molts més pera veure resolta aquesta qüestió que avuy ja preocupa als semitas que'n explotan. No hi fa rès, com rès hi han de fer las persecucions y las infamias dels nostres enemicxs. Catalunya té dret á net Prusia, que ni dèu estar de vacacions

Que l'empenta de l'any que ve, sia més forta si pot ésser que la de guanyat.

¡Pobre Espanya!

¡Pobre Espanya!.... Encara no fa una hora resonavan aquí, en aquesta sala ahont escritch aquestas ratllas (1), los crits de ¡Visca Catalunya y Biscaya! No fa pas una hora aquestas dues nacionalitats s'han abrassat fraternalment davant d'un públic nombrósissim, en mitj dels més entussiastas aplaudiments y aclamacions, y per volta primera he sentit llàstima de l'Estat espanyol, sobre'l qual pesa com llosa de plom la càrrega imponentable de son endarreriment vergonyós.

Foya temps que cremavan aquests dos caps de metxa y avuy s'han trobat al bell mitj de sa llargaria. La metxa ja no existeix; s'ha fet cendra deixant emprò'l foç encès. Ara falta sols que de Ponent ne vinga la ventada que l'aliment.... y vindrà y la alimentarà, no vos cùpiga dupte.

La premsa rotativa de la Cort tornarà á dirnos criminals, fills espúreos, separatistas, y la nostra premsa reproduiràls seus articles perque está en la creencia de que sa publicació ha d'ajudarla en la tasca que s'ha empres de catalanizar á Catalunya. Ells nos estiman molt y per això ns maleheixen; tingüem nosaltres pit y escoftemlos.

Palpablement s'ha demostrat aquesta nit la nacionalitat de Catalunya y de Biscaya, ab fets històrichs que bé prou saben los que militan en las filas del Catalanisme, però que han sortit á relluir com un planx d'una ànima en pena.

Avuy s'uneixen Catalunya y Biscaya contra l'enemic comú: cap més llàs las lligas qu'el de l'engoixa y la anyoransa de las llibertats perdudas... Demà, ricas, pròsperas y.... tornarán cada una á sa llar.

No hem de suplicar, hem d'exigir que se'n torni lo que'n prengueren, porque, com aquí s'ha dit, las súplicas venen seguidas del favor, y de favor no'n ne fan cap donantnos lo que de dret nos pertoca, sinó que'n tornan

lo nostre capital després de disfrutar durant cinch cents anys de llurs interessos. Bé prou que si l'han cobrada la posada.

No'n hem buscitat, no, Catalunya y Biscaya, nos hem trobat y ns anirèm successivament trobant ab totes las regiòns que sortint de l'ensopiment en que jauhen, vulgan viure, ó més ben dit, no vulgar morir arrastradas á l'abim que la conducta dels nostres governants portará á l'Estat Espanyol.

Aquesta nit han resonat dessota un mateix sostre y presididas per la gloriosa enseña barrada, las notas del *Guernikako Arbola* y las dels *Señadores*. Catalanistas y Biscaitarras se han estret la ma com simbol d'aliança y d'aquesta aliança no hi están excluïdas cap ni una de las regiòns que treballan per la seva salvació.

Y Espanya, tossuda sempre, sempre testaruda, escoltarà nostra vèu com qui sent ploure, se'n enriurà, y qui sab si tornarà un Cánovas ab allò de *el último hombre y la última peseta*.... Veurà damunt seu la pedregada que ha de soterrarla y encara cridarà á la plassa rodona, *Caballos!*, que sols en aquell círcol s'ha mostrat rígida y justa sempre.

Acabèm, donchs, ab un crit de ¡Visca Catalunya y Biscaya!....

RICART ROCA.

Barcelona 24 Juliol 1901.

L'arbrat nòrdic a Tarragona

Roser a l'antich camí de Angel quas-

(CONTINUACIÓ)

La elecció de las especies está subordinada á una condició vital de la vegetació, això és, que trobi en la terra's materials necessaris á sa nodrício. Dèu això per lo tan tenir-se molt en compte, y no substituir las especies que van bé en un terren, per altras de resultats incerts, com desgraciadament s'està fent en nostre passeig de Sant Antoni, hont ab un desconeixement complet dels principis de l'estètica y ornat y ab una xocanta incompatència vulgar s'hi plantan en lloc dels matziners ó palos santos -borts, moreras papereras, acacias, plátanos, olms y alantus, com si'l passeig fos ni més ni menys qu'un criader; sense considerar los que tal fan ó manan fer, que'l matziner si moren de vellesa, mentre que's novells que's prenen lo pueste no hi pujan gayre sans y s'hi moren. Però no es això solzament; aquesta plantació, aquest arbre de socarrada soca ab las panollas axilars de verdades y aurificades drupas que's desmayan de son hermos brancatge li donan tal carácter, que'l farà en altres mans, un dels passeigs més pintoreschs.

À qui no vé á la memoria'l troç que agafa desd'el portal de Sant Antoni fins al baluari de Sant Climent ó de Cadenas, ab aquella ala d'ubagas y antigas cases qual parets foranias se fonamentan sobre l'immensa y colossal soculada cièlòpica y que ab las grans y voladissas retaxas recordan per son aspecte los temps mitjevals?

Desde aquí, segueix en suau baixada y sa frondositat disminuix per l'amplaria y rectitud que irregularment pren aquest passeig, trasmudant sa fesomia melangiosa y allegerintlo de cert tirat militar que reté y resalta més per la falta d'horitzons, la presència dels monuments protohistòrics y romans, petjadas gegantinas de pobles antiquissims que constitueixen una prehuada joia.

Veritable panorama més que passeig que siá l'enormitat y durada s'hi afigis més gust y cuidado, més clar, si hi hagués més policia ó netedat y's respectés l'arbrat antic que tan hi escua y al propi temps se'l dotés de luxosos pedrisos com a la Rambla de Sant Joan y s'hi fes arribar l'artística barana respallar del passeig de Santa Clara, seria un dels passeigs més tipichs y celebrats d'Europa.

Lo troç indefinit que vè fins al portal de Santa Clara, passeig y carretera, en quant als plátanos que l'ombrejan, ofereix una consideració digna de tenir-se en compte, y és: que abans no's feyan tant y s'hi brosta ó creiximon groguejava y avuy ab las aygas sobrants de la nova font de ferro inmediata s'han refet y presentan una verdor y desenrotlllo falaguer que's fa desconeguts.

A tothom se li ocurrerà la pregunta següent: ¿Perquè doncs no's fa lo mateix ab la plantació que sigueix del passeig de Santa Clara? Lo plátanos que

sustutuiren á las moreras papereras que quan petits vegerem plantar y creixer, hi han patit sempre sed y gana; la terra està dissipada de materias orgàniques y salines, y l'ayga solzament la vèuen quan plou, y això no és estrany contemplarhi l'anomalía sens nom de trobarhi una renglera d'acacias á l'un costat y un altre de plátanos mitj morts á l'altre, sens acudir á ningú, que valdrà més arrancar los plátanos y en son lloc plantarhi acacias, ja que á la banda del mur no hi proban los plátanos per començarhi á fer ull la roca. No importa que l'acacia no tingui'l fullatge espès y el creixement ràpid com lo plátano; te'n cambiés salut, las arrels no tan verticals y pot plantar-se á menys distància ó siga á 5 ó 6 metres.

Francament causa molt mal efecte veure en un passeig dues rengleras soles d'arbres diferents, y sobre tot que això s'fassí notar en lo passeig clàssich y lo més concorregut de costum als días festius, per estar ben assoleyat y recerat dels vents dominants á l'hivern; passeig lo més llamatius potser de Catalunya, per oferir una de las vistes més esplendents y inmenys de la costa mediterrània, de la mar llatina, d'aquesta mar gloriosa per la que las naus catalanes hi passejaren la bandera de las roïjas barras en senyal de domini, y d'esserne mestressa aquella nació tan admirada y respectada, aquella Catalunya gran y lliure.

S'ha parlat y'és aspiració de molts tarragonins que siga la palmera l'arbre empleat en aquest passeig; nosaltres no hi trobem cap inconvenient, perque creiem que sola s'hi presentaria ab la valentia deguda y s'avindria bé ab lo nom que porta, puix diu la llegenda que Santa Clara assistí á la processó p-

—*Puerto.* —*¿Qué es pesca?* —*Las pailitas, yarem de que no en sus manos, nou en sus manos, las demás quedavan secas.*

Mes, convindria pera que l'*phenix dactilifera* de brostada cadenciosa durés dos ó tres cents anys com asseguran los alarbs, que abans se buydessin bons clots ó bonas rasas, sobre tot á la part del monastir qu'és hont lo turrer flaueja ó es poch aproposit pera'l desenrotlló vegetal.

Més avall, prop de l'estació del ferrocarril de França y de Valencia, enfilan la primera secció del zig-zag, un parell de dotzenas d'acacias, no dirèm perduïdes del tot, però si deixades sens cuidado desd'el primer dia. Allí per avergoynirnos, quedan las socas y'ls clars de las mortas que no s'han replantat en diferents advents y las vivas que mitj amagan las branques secallosas que may s'han espurgat. En aquest pás ben prompte no'n quedará cap, y'és molt de doldrer, per ésser un dels punts de més passada de la ciutat hont si hi hagués pedrisos, á l'ombra apacible d'aquests arbres de hermos y delicat fullatje hi podrían descansar y resguardarse del sol abrusador de l'estiu que hi cau aplomat al fort del dia, lo sens nombre de forasters que á totes horas arriban y se'n van, y això mateix hi trobarian comoditat los treballadors que á la mitjida no saben hont posar-se per falta d'agradívola ombra en aquest indret de la ciutat.

La veritat en son lloc, lo turrer no'és per això dels mellors; és un poch refractari á la vegetació per estar constituit per llimitge ó argila blanca y una calissa no massa fluixa, y com en altres parts en lo primer que tenia de pensarse abans de fer las plantacions, és en obrir grans cequias ó rasas, més que grans clots, però no posar los arbres com en testos y en procurar-se l'ayga segura pera regarlos periòdicament.

(Seguirà).

AGUSTÍ M. GIBERT.

ANAR PER LLANA

Ja no'n queda ni rastre de tota aquella munició de gent que ab sos ditxos y plagerias de bona ley ne feyan las delicias á xichs y á grans arrèu en lo meu poble. Que aquella de la dalla (que no està pera bromas) los ha anat dallant de tot mena, que ni rebrots hi ha deixat, pensant que mal hi nodririan los plantons de la joia del bon humor en aquell turrer enmatzinat per la malestruga de la política, que ab son baf pestilent y de discordia, en mal hora s'ha ensenyorit desgraciadament de la nostra benvolguda y malhaurada encontrada.

Aixis és, que tan sols nos ne queda'retorn d'aquells ditxaratzxers, y vaig á presentarne un, al més tipich, al més plaga: a n'en Feliu Perdit.

Figuréuvs per un moment, un home, més alt que baix, vestit ab justillo curt, gech de mànegas estretas, calseta curta,

gorra llarga caiguda per damunt las espaldas, y ab uns rinxols que aballaven galtas avall, si galtas per haverhi en aquella cara esllanguida ma com lo cantell d'un ganivet, més encorbat, ullots somicosos y'ls vermells enmangrat, y tot ell tan més que talment pareixia un plegamostre rostoll.... Y, qui ho diria que d'acaricatura grotesca y esmortuhida contessin tants y tal nombre de fetes agudesas que boy ben sé en podrecriure un voluminos llibre!....

Vèus-aquí.... (y ara va un fet de en Feliu), vèus-aquí que ab lo vestit festa y'ls rinxols ben pentinats, se'n va nostre home, en companyia de sos íntims, fer un viatge á Barcelona..... y, cosa pensada, cosa feta.

Francament causa molt mal efecte veure en un passeig dues rengleras soles d'arbres diferents, y sobre tot que això s'fassí notar en lo passeig clàssich y lo més concorregut de costum als días festius, per estar ben assoleyat y recerat dels vents dominants á l'hivern; passeig lo més llamatius potser de Catalunya, per oferir una de las vistes més esplendents y inmenys de la costa mediterrània, de la mar llatina, d'aquesta mar gloriosa per la que las naus catalanes hi passejaren la bandera de las roïjas barras en senyal de domini, y d'esserne mestressa aquella nació tan admirada y respectada, aquella Catalunya gran y lliure.

Veure á n'en Feliu, y esclafar ab una rialla sorollosa, fresca, exulta de vida, tot va ésser hú, á l'ensenyament lo sastre (que á la quènta era molt broma) s'atensava á la porta, l'oldeira que d'ací davan llum y vista de novas sastressas, las qui

s'escrivien quan s'acabava la sastressa.

Veure á n'en Feliu, y esclafar ab una rialla sorollosa, fresca, exulta de vida, tot va ésser hú, á l'ensenyament lo sastre (que á la quènta era molt broma) s'atensava á la porta, l'oldeira que d'ací davan llum

tra salut who sent?..., à la salut de voté....—Y repassá ràpit lo dintell y's perde en lo career, mentres lo sastre, desesperat, repetia en son interior:

—No se m'esplica què á ne mi, un paigès de fòra, un camallent, se m'hagi passegat, se m'hagi rifat!....

HERMENEGILD VALLVÈ.

Agost 1 de 1901.

Comentaris

¿Som separatistes?

Los rotatius de Madrid que directa o indirectament depenen tots dels partits que'n desgovernan, són los que portan la batuta en lo desconcert d'Espanya. Quan nos tenim d'entussiasmar, ells nos ho diuen; quan convé què ns entristim, també. Fan y desfàn, donchs, á la mida del seu gust, seguitlos com anyells la premsa de províncies que al menys en un 90 per cent perteneix en tot y per tot al caciquisme.

No té rès d'estrany que las campanyas iniciadas á Madrid, recorren periòdich per periòdich, tòts los d'Espanya, per que aquests últims no tenen més criteri que'l de l'estisora. Aixís s'esplica que quan la guerra de Cuba, sortissin de la premsa de Madrid aquells grans disbarats que'n costaren tan gran vergonya, y també s'esplica que bona part de la premsa de províncies, fes coro á la madrilenya en allò del *último hombre* y de la *última peseta* y altras quixotadas per l'estil.

En la qüestió Catalanista comensaren per no trobarhi rès de pecaminós; fins lo mateix Silvela escrigué al president de la «Unió Catalanista» dihentli que las Bases de Manresa eran perfectament legals. L'onada catalanista s'anava engroixint, amenassant escombrar la menjadura.... y alloravars los nostres polítichs no poguent oposar rahòns, ideas, ni homes enfront dels catalanistas y del seu programa, comensaren á cridar: separatistas, separatistas!... per fer renaixer recels y antagonismes entre regions germanas.

No cal dir que la genteta que s'aixopluga en las redaccions dels periòdichs caciquistas, genteta que per un rosegó de pà es capás de totes las baixes, s'apresurá á copiar lo calificatiu pera molestar als catalanistas. ¡Que'n són de beneys! Feyna tindrián si volguessim contestar totes las ximplerias qu'escriuen quatre mal intencionats!

Ara, si per separatistas entenen que volém una Espanya nova, constituida regionalment; que volém separarnos absolutament de tota la patuleya-política que en la gobernació de l'Estat, de la província y del municipi, ho ha corromput tot; que no transguim ab l'inmoralitat ni ab los vividors polítics; que volém formalitat y no llegeresa quixotesa, y

que altra poblacions d'igual y de més importància no paguen en relació casi res. Sembla llògich, que pagant pera què'l govern atengui tots los serveys públichs, los gastos tots de la Comissió les pagués lo govern, puig pera això corresponèm á las càrregas de l'Estat: donchs no senyors: si volèm las Comissions tenim de comensar pera pagar transports, viatges, gastos d'instalació, illoguers, etc.; que tot ben contat y debatut, pujarà á una quantitat esgarrosa, que deurem pagar los tarragonins, extra de tot lo demés que paguem, que no és poch desgraciadament.

En cambi, tenen vostès á Madrid, que'l govern aixeca cada dia nous edificis públichs, paga *Puertas del Sol, hipódromos*, dipòsits del Lozoya y conservació dels mateixos, y moltes altres cosas que á dreta i lèu dèu pagar lo poble de Madrid y no l'Estat.

¡Que'n som de bens!

Fòra "turnos"

Jo no sé si á vostès los hi passa'l maix, però á mí, la setmana que no puch dir quelcom sobre Romero Robledo, sembla que'm molesti alguna cosa; y com si d'Antequera coneugués que ls catalanistas no podém passar sens ell, aprofita totes las ocasions pera fer discursos, y quan no això, senzillas interviews.

Encara no fá quatre días què'l Congrés està tancaç, que ja'l simpàtic Romero, tot baixant del tren a Sant Sebastià, nos fa sapiguer que la política á Espanya es una vida de miserias que apena y en donde no va á quedar ninguna autoridad ni prestigio alguno. Després en un arranqué de sinceritat afegeix: *Esto se va en tren rápido*.

Tòquila mon cher ami, aquesta vegada estèm d'acord, encara que sembla impossible. No ròs espanti, que si aquí no queda prestigio alguno, sempre tindràm es à dir, tindrà, á vostè qu'és un prestigi inmaculat, un prestigi dispositiu para en sech lo *tren rápido* que s'emporta esto.

Hay que desterrar la política de los turcos. Si en aquesta darrera paraula arriban los caixistas á menjar la r... los fusello. Endemés té rahò en Romero: ahont s'és vist no deixarlo *turnar*? Fòra turnos... qu'és lo mateix que demanar un *salto de tapón* pera'l petits caps de colla que nos diuher Sagasta ni Silvela. Ben mirat no és just, ni molt menys patriòtich, que'n Romero, Gamazo, Teutuán y C. passin tota la vida escurantse las dents, mentres que'l altres tenen sempre la taula parada.

¡Qüestió d'arròs! ¿Veritat tú? Y que consti que no aludeix al del Parc, ahont alguns dels comissionats devian fer gala de la seva acreditada eloquècia... en l'art de la cullera y la forquilla.

TOONÉMIL estimada M. M. —
Té extrem.

Los periodichs caciquistas han prèp pel seu compte l'assumpto de la Comisión liquidadora d'Ultramar y no'l deixan ni á escopetadas.

Ja ben bél necessitavan un motiu ó un pretext pera tocar la nota patriòtica ab motiu de las propers eleccions; però deixant apart l'objectiu d'appropiarse's dels mèrits d'un altre, com tot Tarragona sab y á nosaltres nos consta, faré remarcar la bona fe que distingeix als esmentats periòdichs que un dia y altre ns presentan á nosaltres com á contraris á la vinguda de las Comissions, quan ni èls ni ningú podrà probarnos qu'en nosaltres planas s'hagi dit rès en tal sentit.

No fem constar això perque'n piquin poch ni molt los *acreditats* procediments á que ara y sempre han recorregut los polítichs, puig ja se sab que en política, y molt més en política á la espanyola, tots los medis son bons pera arribar al fi desitjat; però ho fem pera tindre ocasió de repetir una y mil vègadas, que la veritable prosperitat dels pobles radica y's fonamenta en lo treball.

Diguin lo que vulguin los polítichs de ofici, pensin com vulguin, si és que pensan, los de cervell neulit, no'n cansarèm may de predicar als tarragonins, aquest salvador principi, y al ferho aixís creyèm cumplir un deber de conciencia, perque nosaltres que som fills de Tarragona, que aqui treballèm, que may hem ocupat cap lloch públich, ni volèm firmar *nómnia*, tenim més dret y més autoritat pera exposar las nostres ideas honradas, que no tenen altra finalitat que desperatar la conciencia dels nostres compatriots, avuy atrofiada per l'influencia forastera y pels polítichs que han sembrat arreu lo més gran dels indiferentismes pera poguer fer de las sevas impunement.

Si, que vulguin la Comisió liquidadora y tot quant pugui donar un xich de vida á la nostra ciutat; però treballèm tots pera cercar coses més profitosas, de més durada, que siguin veritables fonts de riquesa y prosperitat y que proporcionin lo nostre pà de cada dia, á l'honrada classe mitja y treballadora, que avuy se vèu obligada a emigrar perque aquí no pot viure.

Fassin una comparació entre Madrid y Barcelona y trobarán que la primera és una població artificial, sense arrels, y que exclusivament se nodeix del presump de l'Estat, mentres que pera la segona l'element oficial és una cosa molt secundaria y que avuy ó demà que li traguessin gayre bé no ho coneixeria, perque's nodreix del treball. Donchs, bé, no nos acontentem de viure de las almoynas del favor oficial, y al cercar una nova orientació pera que Tarragona prosperi, dirigim los nostres esgarts y las nostres forces envers lo que ha fet y fa grans als pobles moderns: lo treball.

A l'entorn de l'agricultura, de l'industria y del comerç, hi poden viure molta gent y donar lloch y vida á molta

petites indústries; això és lo que necessitem y á la consecució d'aquest si debem dirigir l'educació del poble y las aspiracions dels que veritablement aman á Tarragona. Tot lo demés és *pán para hoy y hambre para mañana*.

Y prou sobre aquest assumptu, que bé massa arribarà'l dia de passar comptes.

LAS COMISSIONS LIQUIDADORAS

Documents interessants

«Ilmo. señor:

En vista de la instancia promovida por el Ayuntamiento de su digna presidencia en 6 del actual, ofreciendo locales cómodos, capaces y suficientes á las necesidades de instalación para las oficinas de la Comisión liquidadora de la Intendencia militar de Cuba, comprometiéndose ese Municipio á satisfacer por su cuenta, no sólo el alquiler de los locales de referencia, sino también los gastos de la nueva instalación de oficinas, transporte de su material, almacenes, archivo y todo lo demás anejo á la misma, y procurar cuantas facilidades sean necesarias para dicho objeto; el Rey (q. D. g.), y en su nombre la Reina Regente del Reino, de acuerdo con el Consejo de ministros, se ha servido resolver que se acepte la proposición de ese Ayuntamiento, siempre que además de los gastos que ofreceza y de que queda hecha mención, se compromete á abonar los del traslado de jefes, oficiales y personal auxiliar y sus familias, así como su mobiliario y equipajes desde el Real sitio de Aranjuez á esa plaza, por no considerar equitativo imponer esos gastos al personal que forma dicha Comisión. Es asimismo la voluntad de S. M. que dicha Corporación haga constar su conformidad á satisfacer el importe de los arrendamientos de los locales donde se instale la Comisión durante todo el tiempo que ésta deba funcionar ó que el Gobierno considere haya de permanecer en dicha capital, abonando asimismo todos los gastos que su traslado á otro punto originase, caso de que hubiera necesidad de ello por causas dependientes de esa Corporación.—De real orden lo digo á V. S. para su conocimiento y para que se sirva manifestar su conformidad ó el acuerdo que adopte ese Ayuntamiento.

Dios guarda á V. S. muchos años.— Madrid 27 de Julio de 1901.—V. Weyler.—Señor alcalde presidente del Ayuntamiento de Tarragona.

**

«Excelentísimo señor marqués dc Marianao.

Mi querido amigo: En el último Consejo de ministros quedó acordada la traslación á Tarragona de las Comisiones liquidadoras que hasta hoy han estado establecidas en Aranjuez. Pero es preciso que el Ayuntamiento de cuiella ca-

pital garantice, de un modo categoría, la estabilidad de dichas oficinas por tiempo indefinido, y además debe comprometerse á trasladar por su cuenta, no sólo el material, papeles, etc., sino á los jefes, oficiales, etc. y familias de éstos de Aranjuez á Tarragona, pues no resultaría equitativo que una medida que se toma principalmente por favorecer á dicha ciudad, ocasionara gastos á muchas personas que, en último término, no todas han de ver con gusto el traslado.

Ruego á V., pues, que haga presentes estas consideraciones al Ayuntamiento de Tarragona, porque la traslación, aunque acordada, no se verificaría si no se llenaran los requisitos de que dejo hecha mención.

Créame V. su affimo. amigo y s. s. q. b. s. m.—V. Weyler.

26 Julio-901.»

**

D'una carta de Madrid publicada pel *Diario de Tarragona*:

«Compónese la Comisión liquidadora de Ultramar de un intendente, tres subintendentes, siete comisarios de Guerra de primera clase, once de segunda, cuarenta y un oficiales primeros, cuarenta y nueve segundos y terceros, treinta y cinco escribientes; dos conserjes, cuatro ordenanzas celadores y dos individuos de tropa. Total 155 familias, de las que son 112 de jefes y oficiales.

La Comisión liquidadora de cuerpos disueltos se compone de unos cincuenta y siete individuos al mando de un coronel. Sumando esta cantidad de familias á la anterior, resulta un conjunto de 212 familias, que á cuatro individuos cada una, hace un total de 848 habitantes que van de una vez á aumentar la població de Tarragona.

Suponiendo que cada individuo no consuma más de 250 pesetas diarias harán un consumo de 2,110 pesetas al dia, que al año asciende á la respetable suma de **770.150 pesetas**.

Si á esta cifra afiadímos lo que ingresa en Tarragona á consecuencia de los viajes que a esa ciudat hagan las familias é individuos que tengan que resolver asuntos relacionados con las Comisiones, no creemos muy aventurado afirmar que en el mercado de esa población habrá un ingreso anual aproximado á un millón de pesetas.»

Bibliografía

«Els Encarrilats», Drama en tres actes d'en Joan Torreller.

No és «Els Encarrilats» un drama d'aquells que veiem tots los días en nostres teatres, un drama d'aquells que comou, que sub juga al públich durant la representació pera caure en lo més gran olví al cap de pocas horas, no; lo drama d'en Torreller se dirigeix més que á fer sentir, á fer pensar, parla més

al cap que al cor, en una paraula, és del teatre d'ideas, ó particularisant més, és d'istil lisenia quin «L'enemic del públic» nos recorda desseguida. Més que l'obra d'un dramaturg és l'obra d'un pensador, d'un campió del poble, d'un convenst que pas a pas, sens sacudiments, ab la força que donan la seguretat de las ideas, treballa sens parar, pera arribar á l'objecte quell se proposa; en fi és una obra sociològica, ab la particularitat, y això diu molt en son favor, que en ella prescindeix d'assumptos que avuy sembla que son tema obligat de quants velen estudiar la patologia y la terapèutica socials.

L'acció se desenrotlla á Montblau, poble del plà de Catalunya de 12 á 14 mil habitants. Al començar lo drama van compareixen á casa d'en Guillèm y convocats per él, metje jove y plè d'energia, Mossen Lluís, son oncle y rector del poble, en Pons, director del «Ecos» de Montblau, en Torres, secretari de l'Ajuntament, en Vallés, novelista, D. Jaume, diputat provincial per gracia del cacich, y'l mestre del poble D. Sebastià. Al trobarse tots reunits, en Guillèm los hi sposa una idea quell creu portarà grans beneficis al poble; se tracta de la creació d'un Centre de Lectura ahont puguin reunir-se tots pera ilustrarse, á l'emssembs que ensenyar als obrers; es á dir, un Centre d'instrucció pels que no saben llegir y pels que no llegeixen, sobre tot per aquests, diu él. Si hi troben algunes dificultats d'execució, mes l'idea és bona, en Guillèm los hi fa veure las ventatjas, se posan de acord, s'entusiasman, lo projecte s'irà endavant; ab homes com vostès, diu en Guillèm, m'animó á conquistar lo mon. Han comprès tot lo valor de l'idea, l'han sospesada bé. Y passa Don Pere Antón pei carter y'l diputat, lo secretari y en Pons, quedan aplaçarts, confosos. ¿Com és que no s'hi ha pensat ab D. Pere Antón? ¡Quin descuyt! Mes això ray, en Guillèm cor-ober y tot franquesa, surt al carrer, lo crida, lo fa entrar, entrat tots dos, en Pons se disculpa, Don Jaume vol donarli explicacions per no haverlo convitat; no hi ha necessitat ¡perquè!.... él vota ab la majoria.

Mes en Guillèm tot li esplica y D. Pere Antón, al saberho ja no hi está tan conforme. ¿Que'n treuará en Guillèm d'ilustrar al poble?.... Que prengui'l seu exemple. Lo poble de Montblau no ho necessita que l'ensenxin; ell que fá trenar a trentacinys ans quell dirigeix, li senyalal camí qu'ha de fer, més bé de lo qu'ell no l'esculliria: «Els seus devers, diu, se li fan recordar sovint; els seus drets els sé jo tots. Que més pot desitjar?» Ab tot, que passi en Guillèm pel seu cassino, que hi serà molt ben rebut y n'enraonarà. Mes no, inútil, en Guillèm vol anarbi a trigar a la mort.

En lo segon y tercer, l'home de conciencia, l'esperit honrat y sencer, ab conviccions propias, lo qui lluya sols per son ideal, pel bél del poble, se vèu aislat, sol ab son amich de ciutat, ab en Vallés, que allí aprop, en un poblet de montanya està acabant una novel·la, y ab lo mestre, lo senyor Sebastià. Tothom l'ha abandonat á n'en Guillèm, fins son oncle Mossen Lluís, que procura trèuler del cap aquelles *caborias*; mes ell llyua y llyutarà ab la fera que no perdonà rès pera atacarlo, que fins en lo més sagrat posa sus urpas, en lo santuari de l'amor, que vol ferli perder l'estimació y l'apreci de sa promesa, de na Caterina, la filla de D. Jaume, lo primer servidor d'en Pere Antón, que logra que l'abandoni lo Centre Obrer que per medi de son President, en Manlleu, havia patrocinat l'idea del Centre de Lectura, que consegueix que fins sa mare, li tiri en cara son procedir y'l no volguerse subjectar als més forts, als que manan, que per restarli un ferm puntal deixa cessant á D. Sebastià, que fá quell poble s'escaloti en contra d'ell, fins que al acabament, creyentse D. Pere Antón lo vencedor, vol qu'en Guillèm s'agenollí sota los peus amenassantlo ab son bastó, y aquest en un arranch, lliura a Montblau de son cacich, pegantli un tret de pistola.

En síntesis lo drama és aqueix, més no hem de veure sols en ell l'acció dramàtica; més que tot «Els Encarrilats» és una obra d'ensenyança social, destinada á despertar als pobles de son ensoñament; és mes per llegida que per representada. Jo, haig de dir la veritat, no l'he vist á les taules, mes me sembla que de bon troc no m'hauria fet l'efecte que m'ha causat illegintia; hi ha coses que ab tot y la bona voluntat dels actors és impossible ferlas comprender al públich. En quant á la part literaria està escrit de mestre; sols hi he trobat, y potser és degut a volquer *encarrilar* á nostre públich per un teatre que no és lo seu, que en certas escenes s'hi veu una mica massa la mà de l'autor: hi ha algunes entrades y sortidas que no són justificades. Per lo demés «Els Encarrilats» és un nou avenç del Teatre Català, puig creyem que'l teatre no tant sols ha de servir pera passar l'estona sinó que també dèu ésser un dels fons

ments de l'avenç del poble, un centre de moralitat y d'ensenyança.

Nostra vot pot ésser insignificant, pero desvetlliu per nostre poble; no parla d'escrivir, que ab puntuals com *En Guillèm*, molt prompte aquest poble tindrà conciencia propia y no hi durarán més los *Pere Antón*.

Nos cal sols remerciar al senyor Torreller per l'atenció que ha tingut en vianants la seva obra.

qui's preocupa de deixar ben oberta una porta perquè'n vagin entrant; mes també's preocupa de que no hi entrin los qui pugan torbar la són dels hostes sent dirigar los martells y las enclusas. Pera aquesta lley de gent, si poca'n queda à dins, ja n'hi ha un'altra de porta, ben gran y ben oberta à sol ixent per ahont ha anat sortint ab trista professió, trista com un enterri, l'industria y'l comers de aquesta terra.

que altres anys donavan les contractas per la elaboració de mistel·les.

En blats hi ha regular mobiment, sostinent-se els preus actuals ab tendència de millora, s'hi cambi sobre l'extranger segueix alt.

Ollis.—Del camp de 19 à 20 rals. Foraster de 17 à 19.

Garrufas.—Sostingudas à 22 rals quinta.

Avelanadas.—Encalmades de 20 à 21 pessetas quarta.

Admetllas.—Mollar de 9 à 10 duros sach.

Fasols.—Del país de 30 à 34 ptas.; Valençia de 36 à 38 ptas. cuartera.

Bessas.—À 15 ptas. cuartera.

Ordi.—Del país 7 ptas.; Aragó de 7 à 8; extranger de 8 à 9 ptas. cuartera.

Blat.—Pays de 13 à 15 ptas. segons classe; Urgell de 17 à 17 1/2.

Alcohols.—Rectificats selectes duros 76;

Extra, 73; Extrafà 70.—Destilat 39/39 1/2 à 68.

Destilat de 35° à 68 los 68.

Vins.—Mistelas blanques de 35 à 38 pessetas.

Id. negras de 38 à 40. Vi Priorat de 28 à 30.

Baix Priorat de 18 à 22. Camp de 4 à 4 1/2 rs.

grau. Blanells de 5 à 5 1/2. Rosats de 4 1/2 à 5.

Sardines.—Han arribat aquesta setmana 503 cascos, bon nombre dels que s'han venut als següents preus:

Sada, de 12 à 14 ptas. miller. Vivero, de 10 à 12. Carinyo, de 10 à 12. Ares, de 10 à 12.

N'hi haurà la plassa un centenar de cascós, la majoria entrats ahir i en camí Viveros, Carinyo, Sada y Ares; mes s'hi mercats veïns aguantan los preus, no seria estranya alguna reacció la setmana pròxima.

Bacallà.—Gayre bu no quedan existències d'aquest article, haventse venut lo Noruega de 45 à 47 ptas. los 40 kilos.

Tunyins.—Los preus que regeixen són:

Vinguda: Sorra, duros 120. Tronch, 100. Descarragament, 100. Cuas, 60. Retalls, 50. Espineta y Sengatxo, 40.

Retorn: Descarragament, 100. Tronch, 80.

Sorra, 50. Retall, 42 1/4. Sengatxo, 40. Espineta, 28 à 32.

Aquests preus son per bota al magatzem.

Ibarra y C. a de Sevilla

Línia regular de grans vapors

Péria Valencia, Alacant, Cartagena, Almeria, Málaga, Sevilla, Cádiz, Huelva, Vigo, Marín, Villagarcía, Carril, Corunya, Ferrol, Rivadeo, Gijón, Santander, Bilbao, Pasajes, San Sebastiá, Bayonne, Bordeaus, Nantes, Dun-Kerque, Havre y Paris.

Sortirà d'aquest port lo dia 8 d'Agost, lo vapor **CABO PEÑAS** son capitá D. Francisco Lapeira admeten cárrega y passatgers pera els citats ports.

Lo despatax son consignatari D. Marian Peres.

Péria Valencia, Alacant, Carthagena, Aguilas, Malaga, Cadiz, Vigo, Carril, Villagarcía, Corunya, Puebla, Marín, Ferrol, Rivadeo, Gijón, Santander y Bilbao, sortirà dijous 8 d'Agost lo vapor **ANSELMO** son capitá D. A. Castro admeten cárrega y passatgers.

Lo despatax son agents Srs. Fills de Benigno Lopez.

TIP. DE FRANCESCH SAGRANES, COMTE DE RIUS, 9

Lo Camp de Tarragona

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ: Rambla St. Joan, 50, 1er.

Tarragona, trimestre..... 1 pesseta
Fora..... 1 »
Extranjer..... 2 »
Número d' avuy..... 10 cénts.

G. Serra y Trilla
METGE-CIRURGIA

ex deixable de l' eminent Dr. Aza, en malalties de la pell; ex Metge alumn de l' Institut d'Alfonso XIII de Bacteriologia y Seroterapia

Malalties de la pell y cròniques
CONSULTA DE 11 A 1
Tarragona.—Comte de Rius, 20, 2°

Joan Ruiz y Porta
PROCURADOR
Mendez Núñez, 16, 2°.—TARRAGONA

En Ramón Nolla y Martí
METGE Y CIRURGIA
ha mudat son domicili y gabinet de consultas á la Plassa de Sant Miquel núm. 3, segon pis.

Reb de las 11 del matí á las 4 de la tarde.

Maquinaria agrícola, industrial y vinicola
Compleix assortit en ferreteria

Marceli Vicenc
APODACA, 27, TARRAGONA

Unich representant en aquesta província de l'important casa de Barcelona, Srs. Ignaci Sanpere y C., constructors d'arades y bogits pera fonda llaurada y demés màquines agrícoles.

VÍ NEGRE PUR DE RAHIM

Del terme de Tarragona, procedent del Más de n' Gariot, a 25 cénts. litre.

De venda á ne's sallers: Carrer de Sant Domingo (Llimoners) 14 y Sant Llorenç, 18.

DEMANEU LOS SEGADORS
exquisit licor popular de Catalunya.—
SOLERY MAS.—Vilafranca del Penedès.

CAMISERIA DE PAU BRÚ
24, Comte de Rius, 24

Acaben de rebre totas les novetats pera la propera temporada. Extens assortit de corbatas, paños, gèneros de fil, de punt, etz., etz. Veritable perfecció en la confecció de camises pera home y roba blanca de senyora.

Comte de Rius, 24.—TARRAGONA

SABATERIA
DE
Teresa Salas
MAJOR, 8 (Cantonada al carrer de Caballers)

Gran assortit de calsat negre y de color. Preus baratissims.

Especialitat en los calsats á mida.

CONFITERIA

DE
Joan Serra

23, COMTE DE RIUS, 23

En aquest antic y acreditat establiment hi trobarà un gran assortit de dolços exquisits y vins y licores del pais y extranger de totas classes y preus.

Serveys complets pera casaments y bateigs.

LA JOYA DEL CENTRE

ESTABLIMENT DE BEGUDAS

DE
JOSEPH RIOLA

22, RAMBLA DE SANT JOAN, 22

Se despatax tota classe de vins y licores de les més acreditades marcas á preus molt econòmics.

Se serveix á domicili.

Gran magatzem de calsat

LAS BALEARES

Rambla S. Joan, 50.—Tarragona

Fàbricas á Palma y Mahó.—Gèneros superiors y de durada.—Preu fixo.

RELLOTGERIA

DE
F. RIGAU

Baixa de Misericordia, 14

TARRAGONA

Gran assortit de rellotges de totas classes y preus. Taller de composturas.

COLONIALS Y QUEVIURES

DE
Joseph Cardona

Fruixos colonials y conservas de totas classes. Vins, licores y xampanyos. Formatges, mantegas, embutits, ceras, cafés, xacolatas, sures y pastas pera sopas, etz.

Portafit, 1 y Plassa de la Font, 51.—Tarragona.

BATXILLERAT

baix la direcció dels Srs. Professors del Institut

COMERS

IDIOMAS

Primera ensenyansa

PARVULS.—ELEMENTAL.—SUPERIOR

Tendència práctica. Calcul mercantil

Composició y istil.—Caligrafia

AGRIMENSURA

Dibuix.—Llissôns de coses

FUNDAT AL 1888

AFORAS DE SANT FRANCESC

La promptitud

Lo recader diari de Tarragona

ALUMBRAT

CON
HECHERO

AUER

DESCONFÍN DE LAS IMITACIONES

Pera la venda y conservació dels mecheros dirigirse al representant

Marian Clanxet, CARRER DE LA UNIÓ, 14, Tarragona

AYGUA NAF SERRA

Aquesta triple aigua de flors de taronger, de perfumada y deliciosa aroma, està elaborada ab la flor tendre, fresca y escullida del taronger agre y's vend en botellas de 1/4 de litre al preu d'una pesseta.

Al engros importants descomptes. Farmacia y laboratori de A. Serra, Reus

A la menuda: FARMACIA DEL CENTRO.—Tarragona

Demanar AYGUA NAF SERRA.—Reus

FÁBRICA

d' aparells productors de gás acetilé, ab patent d' invenció

per 20 anys, de

Danús y Mallol

TALLERS:

Arbós, 9 Comte de Rius, 11

TARRAGONA

Perfecció, economia y llimpiesa en lo gás

s' ENVIAN CATALECS GRATIS Á QUI 'LS DEMANA

TOTHOM FOTÓGRAF

Á LA CASA DE DROGAS Y PRODUCTES QUÍMICOS

DE SEBASTIA CARDONA

Trobarán los aficionats á la fotografia un assortit complet de cambres, trespeus, cubetes, premses,

escorredors, dipòsits d'aigua, estufadors, calibres, fanals de varis formes, cartolinias, paper circu-

estereoscòpicas y bany vitrage combinat

Dipòsitor del paper brillant Gelatina citrat de plata y albumina marca "Tamburis".

9 per 12 ab 12 chasis 70 pessetas.

9 per 12 ab 6 45 "

9 per 12 ab 12 100 "

6 1/2 per 9 ab 6 10 "

6 1/2 per 9 ab 6 extra 15 "

9 per 12 70 "

9 per 18 110 "

Periscope-Delta disfracma iris 45 "

Periscope-Delta disfracma iris 100 "

Instantània Periscope-Delta (Stereoscòpica) 150 "